

УДК 37.658.378

Горетько Тетяна

ПІДГОТОВКА ІТ-МЕНЕДЖЕРІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Проаналізовано наявність дисциплін економічної спрямованості в програмах підготовки ІТ-фахівців в провідних установах вищої освіти України. В результаті аналізу навчальних програм зроблено висновок, що перелік бізнес-дисциплін у вищих навчальних закладах України набагато вужче, ніж в зарубіжних країнах, в першу чергу, США, що дає можливості для вдосконалення підходів до професійної підготовки майбутніх ІТ-менеджерів в Україні.

Ключові слова: освіта, ІТ-менеджмент, професійна підготовка, установа вищої освіти, навчальна програма.

Постановка проблеми. ІТ-сфера є найрозвинутішим та найбільшим за обсягом сегментом інноваційної економіки України, що стабільно демонструє позитивну динаміку й перспективи зростання [5]. Це свідчить про потужний потенціал галузі та нагальну потребу в забезпеченні ефективного управління ІТ-ресурсами і, відповідно, фахівцях, здатних виконувати цю функцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інформаційного менеджменту, що виділився як самостійний напрям менеджменту в кінці 1970-х років, широко висвітлювалися вітчизняними та зарубіжними авторами. Зокрема, їх вивчали Т. Бірюкова, О. Варзунов, О. Васюхін, А. Грінберг, І. Король, О. Костров, В. Мак Найт, О. Матвієнко, Е. Мільнер, Е. Скеммел, В. Спрінсян та ін. Практичні та теоретичні аспекти ІТ-менеджменту, під яким розуміють управління впровадженням і використанням інформаційних технологій, висвітлювали Г. Вуд, К. Поллард, Ф. Тен, Е. Турбан, К. Френзель, К. Швальб. Проте питання професійної підготовки спеціалістів в галузі ІТ-менеджменту все ще потребують ширшого висвітлення.

Метою статті є на прикладі навчальних програм українських закладів вищої освіти проаналізувати особливості та висвітлити перспективи вдосконалення професійної підготовки ІТ-менеджерів у країні, зважаючи на економічну важливість ІТ-галузі.

Виклад основного матеріалу. Підготовка ІТ-менеджерів – досить нова сфера професійної освіти, оскільки сама галузь ІТ-менеджменту, що з'явилася на перетині сфер інформаційних технологій і менеджменту, все ще знаходиться на етапі становлення.

Проте, як зазначає О. Матвієнко, розглядаючи концепцію інформаційного менеджменту, обговорення змісту діяльності в галузі ІТ-менеджменту у фаховій літературі свідчить про визнання виокремлення цього нового напрямку [4, с. 6]. Автор наголошує, що залучення до процесу впровадження інформаційних офісних систем кваліфікованих спеціалістів допомагає уникнути багатьох проблем, зробити цей процес ефективним, підвищити віддачу від інформаційних технологій, організувати спільну роботу всіх причетних до створення і впровадження інформаційної системи в організаціях [там само].

У 2017 році в Україні лідерами за кількістю випущених ІТ-спеціалістів були: Національний технічний університет України «Київський політехнічний Інститут» ім. І. Сікорського (НТТУ «КПІ»), Дніпровський національний університет ім. О. Гончара (ДНУ), Київський національний університет ім. Т. Шевченка (КНУ), Харківський національний університет радіоелектроніки (ХНУРЕ) та Національний університет «Львівська політехніка» (НУ «ЛП») [6]. Три з них певною мірою охоплюють напрям «ІТ-менеджмент»: в ХНУРЕ на факультеті інформаційно-аналітичних технологій і менеджменту студенти не лише отримують фундаментальну математичну та ІТ-підготовку, але й вивчають економіку та менеджмент, в НТУУ «КПІ» за напрямом «Інтелектуальний аналіз даних в управлінні проектами» студенти, окрім численних математичних і ІТ-дисциплін, вивчають економіку та організацію виробництва, в НУ «ЛП» в програму спеціальності «Комп'ютерні технології»

входять такі предмети, як «Етика бізнесу», «Основи теорії міжнародних відносин», «Бізнес-аналіз» та ін.

Окрім згаданих ВНЗ, в останні роки в рейтинги ефективності працевлаштування ІТ-випускників в ІТ-галузі [1] входили Національний авіаційний університет, Національний університет «Києво-Могилянська академія» (обидва – Київ) та Львівський національний університет ім. І. Франка. Вони не здійснюють спеціалізованої підготовки ІТ-спеціалістів за напрямом «Менеджмент», хоча серед предметів, що викладаються, є, зокрема, «Менеджмент проектів програмного забезпечення». Те саме стосується і низки інших провідних закладів вищої освіти країни [3]. Наприклад, у Київському Міжнародному Університеті, Запорізькому національному технічному університеті, Тернопільському національному економічному університеті, Університеті новітніх технологій та інших студенти вивчають управління проектами у сфері інформаційних технологій.

Важливо зазначити, що кілька українських університетів вже готують студентів безпосередньо за напрямком «ІТ-менеджмент», що вказано в переліку їхніх навчальних програм: наприклад, Київський економічний інститут менеджменту («ІТ-менеджмент»), Вінницький національний технічний університет («Менеджмент інформаційних технологій»), Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана («Інформаційний менеджмент»). Зокрема, на сайті останнього зазначається, що потреба в спеціальній підготовці фахівців, здатних ефективно розв'язувати проблеми, пов'язані з управлінням інформаційною діяльністю, досі не задовольняється закладами освіти в Україні, що стає результатом повільних темпів інформатизації, неефективного використання засобів інформаційної техніки, технологій і потенціалу ІТ [2].

Магістерська програма КНЕУ ім. В. Гетьмана зі зазначеної спеціальності зорієнтована на набуття випускниками компетенцій, що дозволять:

– формувати політику підприємства у сфері інформаційних технологій і систем;

- узгоджувати ІТ-стратегію з бізнес-стратегією підприємства;
- узгоджувати плани організаційно-структурного й ІТ-розвитку підприємства;
- вибирати інформаційні технології, адекватні потребам розвитку бізнесу;
- приймати обґрунтовані рішення щодо створення та розвитку ІТ-інфраструктури підприємства;
- оцінювати вплив нових інформаційних технологій на розвиток підприємства і на цій основі знаходити оптимальні пропорції між поточною діяльністю та інноваціями у сфері інформатизації організації;
- обґрунтовувати рішення щодо підвищення рівня інформатизації організації;
- при встановленні пріоритетів у сфері ІТ базуватись на узгодженні інтересів бізнес-підрозділів та ІТ-підрозділу підприємства;
- організувати та проводити інформаційну діяльність на будь-якому об'єкті (як інформаційної, так і неінформаційної сфери);
- організувати інформаційне обслуговування органів управління будь-якого рівня;
- організувати процес розробки, впровадження та експлуатації інформаційної системи будь-якого типу;
- очолити проектну команду та керувати колективом розробників нових інформаційних систем будь-якого типу, баз даних, програмних та інших інформаційних продуктів та послуг тощо;
- очолити керівництво інформаційної фірми (служби) (державної чи комерційної) або керувати окремим її підрозділом, керувати всіма основними й обслуговуючими процесами, що становлять інформаційне виробництво;
- виявляти резерви підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності інформаційних структур (фірм, служби, ІТ-підрозділу тощо) та вміти мобілізувати їх [там само].

Багато в чому цей перелік компетенцій співпадає з вимогами до ІТ-менеджерів, що представлені на сайті Глобального Інституту ІТ-менеджменту [7].

Відтак, це підтверджує, що українські університети розуміють вимоги міжнародного ринку праці і спрямовують зусилля на підготовку конкурентоспроможних фахівців. У той же час аналіз навчальних програм, представлених на сайтах українських університетів, що є лідерами з підготовки ІТ-спеціалістів, доводить, що навіть за наявності в них спеціальностей, де поєднані ІТ-сфера і менеджмент, перелік запропонованих бізнес-дисциплін є вужчим, ніж у провідних іноземних закладах вищої освіти, в першу чергу, американських. Крім того, в них майже відсутні інтегровані курси, в межах яких бізнес-дисципліни викладаються саме для ІТ-спеціалістів. Наприклад, у Вінницькому національному технічному університеті студенти освітньої програми «Менеджмент інформаційних технологій» у межах спеціальності 073 «Менеджмент» вивчають такий комплекс базових та спеціальних дисциплін:

- інформатика і комп'ютерна техніка,
- інформаційне моделювання бізнес-процесів,
- інформаційні системи і технології в управлінні організацією,
- комп'ютеризація облікової роботи;
- аналіз корпоративних систем;
- системний аналіз в економіці;
- стратегічне управління;
- основи кібернетики;
- основи інформаційної безпеки.

Для порівняння, в Університеті Бредфорда (University of Bradford, Великобританія), Коледжі Берклі (Berkeley College, Нью-Йорк), Університеті Голден Гейт (Golden Gate University, Сан-Франциско) програми за спеціальністю «Менеджмент інформаційних технологій» охоплюють ширше коло галузей знань: в кожному з них внесено більше 30 дисциплін, у т.ч. введення в інформаційні технології, мережі, управління базами даних, веб-дизайн; аналіз інформаційних

систем, застосування комп'ютерів, основи ведення бізнесу, принципи менеджменту, маркетингу, економіки та фінансів; етику, статистику, ділове законодавство, принципи ведення досліджень, управління персоналом тощо.

У Коледжі Бізнесу Гіза (Gies College of Business) при Іллінойському університеті за програмою «Менеджмент технологій» студенти вивчають такі предмети, як «Введення у фінанси», «Управління інноваціями й інтелектуальною власністю», «Розробка нових продуктів», «Лідерство», «Аналіз ризиків».

Висновки. Проведений аналіз навчальних програм системи підготовки фахівців для галузі ІТ-менеджменту в провідних закладах вищої освіти України дав змогу визначити потребу в удосконаленні підходів до професійної підготовки ІТ-менеджерів в Україні, розширенні кола відповідних навчальних предметів, що вносяться до таких програм, та впровадженні в них інтегрованих дисциплін.

Список використаних джерел

1. Асоціація «Інформаційні технології України». ІТ освіта: дослідження. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://itukraine.org.ua>.
2. Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. Інститут інформаційних технологій в економіці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://fisit.kneu.edu.ua/ua/inf_men.
3. Консолідований рейтинг ВНЗ України 2017 року. 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : [рокуhttp://osvita.ua/vnz/rating](http://osvita.ua/vnz/rating).
4. Матвієнко О.В. Основи інформаційного менеджменту / О.В. Матвієнко. – К., 2004. – 128 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/documentoznav/matvienko_o_v_civin_m_n_osnovi_menedzhmentu_informaciinih_si.pdf.
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Актуальні питання та перспективи кадрового забезпечення ІТ-сфери в Україні : [аналітична записка],

2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.niss.gov.ua/articles>.

6. Сфера ІТ принесла Україні \$3,6 млрд. Бізнес. – К., 2018. – №1–2. – С. 6

7. Global Institute for IT Management. Managers Need To Know How To. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://www.globaliim.com/target-participants/managers-need-to-know-how-to/>.

Горетько Тат'яна. ПОДГОТОВКА ІТ-МЕНЕДЖЕРОВ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ УКРАЇНИ

Проаналізовано наявність дисциплін економічної направленості в програмах підготовки ІТ-спеціалістів в провідних установах вищої освіти України. В результаті аналізу навчальних програм зроблено висновок, що перелік бізнес-дисциплін в ВНЗ України набагато менше, ніж в зарубіжних країнах, в першу чергу, США, що дає можливості для удосконалення підходів к професійній підготовці майбутніх ІТ-менеджерів в Україні.

Ключевые слова: *ІТ-менеджмент, професійне навчання, установа вищої освіти, навчальна програма.*

Goretko Tatyana. TRAINING OF IT MANAGERS IN EDUCATIONAL SYSTEM OF UKRAINE

The author analyzes the scope of economic disciplines in the curricula of IT departments of Ukraine's leading higher education institutions. The analysis proves the scope to be much smaller than in foreign higher educational institutions, in the first place, those in the U.S., which offers opportunities for improvement of approaches to professional training of future IT managers in Ukraine.

Key words: *IT management, professional training, higher educational institution, curriculum.*